

Històricament, els grans nuclis de població i les grans zones industrials s'han anat situant al costat dels rius. La conca del Besòs no n'ha estat una

excepció i ciutats i àrees industrials han crescut a tocar dels rius. La tragèdia derivada de les inundacions de 1962 al Vallès va propiciar la cons-

trucció de murs de formigó per canalitzar els rius. Quaranta anys després, el repte passa ara per renaturalitzar aquest espai sense perdre seguretat.

Els experts aposten per retirar esculleres en trams de rius del Besòs on sigui segur

Creuen que és una opció per recuperar l'entorn fluvial on no hi ha ni fàbriques ni cases

Granollers

Ferran Polo

La millora de la qualitat dels rius de la conca del Besòs passa, a partir d'ara, per la millora dels paisatges fluvials que hi ha a tocar dels cursos d'aigua. Per aconseguir-ho, un element important és la recuperació de l'espai que tenia antigament la llera a partir de l'enderroc de les canalitzacions que es van planificar i construir després de les inundacions de 1962 i que van contribuir a reduir l'amplada de les lleres en molts punts. També passa per apostar per actuacions que, millorant la seguretat d'habitatges i indústries al voltant dels rius, evitin la construcció de noves canalitzacions amb murs de formigó. És, per exemple, l'aposta que es va fer a Santa Eulàlia amb l'actuació de millora de la capacitat hidràulica del Tenes. L'actuació va incloure l'ús de tècniques de bioenginyeria per prevenir el risc d'inundacions en cas d'una gran avinguda d'aigua. Amb tot, també es van retirar arbres o petites construccions que hi havia a tocar del riu.

“Al llarg de dècades, hem anat reduint els nostres rius a simples i estrets canals desprovistos de boscos de ribera. Tornar endarrere, en alguns casos, és impossible”, comenta el geògraf Josep Gordi, de Mollet. No es pot canviar “en aquells indrets on la urbanització ha arribat fins al llindar de la llera ordinària”. Amb tot, “en altres casos és possible desenvolupar projectes de naturalització i, fins i tot, desmuntar endagaments com es va fer al pla de Palou”, a Granollers, explica Gordi.

Per Andreu Salvat, biòleg i especialista en la gestió d'espais fluvials, la supressió de les canalitzacions “allà on no protegeixen zones urbanitzades i/o infraestructures és “l'opció més raonable perquè permet guanyar espai inundable on no suposa un problema i recuperar la connectivitat

El parc del Falgar es va començar a construir en un gran espai inundable al costat del riu Congost, a l'altura de Llerona

Palou, l'únic tram on s'ha desmuntat l'escullera de formigó

Granollers

A la zona de Palou, a Granollers, hi ha l'únic tram dels rius de la conca del Besòs on s'ha desmuntat l'escullera que es va planificar i construir després de les inundacions al Vallès de 1962. Una obra impulsada per

l'Ajuntament amb el finançament del Ministeri de Medi Ambient, va permetre tallar la part superior d'un tram d'uns 550 metres de mur. Tot aquest espai es va reobrir amb una mota vegetal que impedeix el desbordament del riu en cas de crescudes. L'actuació permet al riu mantenir la mateixa capacitat hidràulica i no va comportar cap increment del risc de desbordament.

del riu amb el seu entorn”, que també és més complexa allà on hi ha estructures de formigó. Salvat lamenta que

encara hi ha la mentalitat de buscar un riu canalitzat amb els entorns “pelats” i que se segueix restant espai a les

lleres amb la construcció de noves infraestructures. En el cas del Vallès Oriental, destaca la construcció de la

línia del tren d'alta velocitat al marge dret del Besòs entre Mollet i la Llagosta. També les noves canalitzacions d'ATLL que han aprofitat la llera del Mogent per passar. “Han provocat greus impactes sobre el medi i les mesures correctores han estat mínimes”, assegura Salvat. Aquest biòleg considera que una de les oportunitats per millorar l'entorn dels rius que ara hi ha sobre la taula és a la zona del futur parc del Falgar, a les Franqueses.

La canalització va reduir l'amplada de les lleres al riu Congost

Granollers

Un estudi fet pel geògraf Josep Gordi i publicat al llibre *El paisatge fluvial a la conca del Besòs. Ahir, avui i demà?* xifrava en 210,95 les hectàrees perdudes en només vuit trams de la conca dels quals es va fer un estudi comparatiu de les lleres a partir de la comparació d'imatges aèries dels anys 1956 i 2001. El riu Congost és un dels que perd més superfície per les canalitzacions que es van fer des de Montmeló fins a la Garriga gairebé de forma contínua. En canvi, les afectacions són menors al riu Mogent –només hi ha canalitzat el tram final a Montornès– o al Tenes –hi ha murs de Parets cap al sud–. A Granollers, l'any 1956 la llera arribava a 250 metres d'amplada en alguns punts com a l'altura de la Torre de Can Many. Amb la construcció de la canalització ara en té entre 60 i 70.

Aposta perquè es mantingui com una zona inundable que, en cas d'una gran crescuda, el riu pugui ocupar. Trencaria la canalització i, per tant, contribuiria a reduir la velocitat de l'aigua i els danys materials que un desbordament causaria aigües avall.

MÉS ÚS SOCIAL

Per Gordi, un altre dels reptes de futur passa per apropar encara més la ciutadania al riu. “Caldria que a redós dels cursos fluvials que formen la conca del Besòs existís una contínua i equipada xarxa de camins fluvials que permetés gaudir dels canvis estacionals dels nostres rius i de les seves millores en biodiversitat”.

MARIUS GÓMEZ / BIGAS GRUP HELICÓPTERS

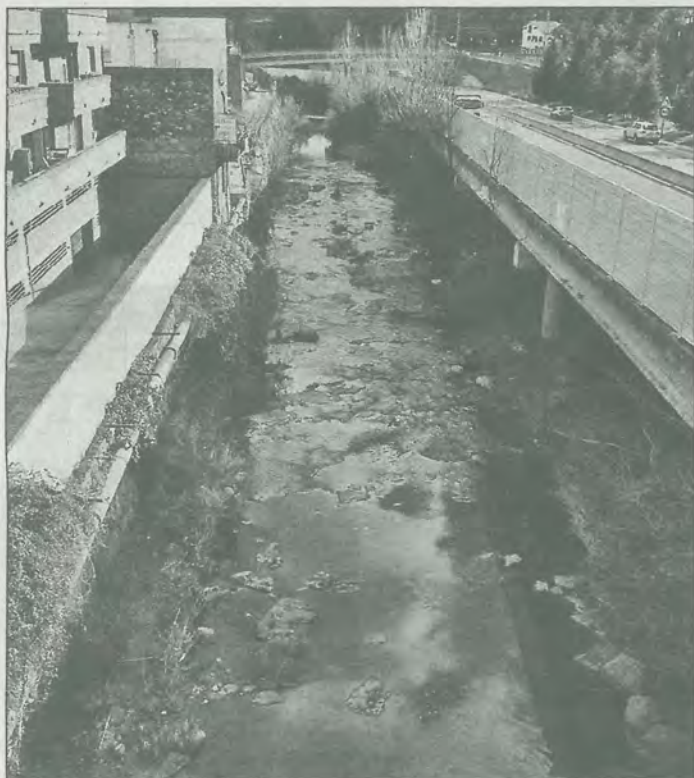
RAMON FERRANDIS

RAMON FERRANDIS

Renaturalització del Tenes per reduir el risc de desbordaments a Santa Eulàlia

Santa Eulàlia de Ronçana
L'any passat va culminar l'actuació de millora de la seguretat a les urbanitzacions situades a l'entorn del riu Tenes, a Santa Eulàlia. L'obra va permetre augmentar la capacitat del riu per evitar desbordaments en cas d'una crescuda. Per fer-ho, es van millorar alguns guals o es van construir petits trams d'escullera amb l'ús de tècniques de bioenginyeria. També es va retirar una gran quantitat d'arbres i vegetació que havia crescut al costat del riu. També algunes petites construccions que s'havien aixecat a la part del darrere d'algunes cases de les urbanitzacions de la zona. L'acció deriva de les inundacions de l'octubre de 1994.

RAMON FERRANDIS

Figaró, ensorrament de la llera després de les inundacions de l'octubre de 1994

Figaró-Montmany
Uns anys després de les inundacions de l'octubre de 1994, l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) va fer una actuació per augmentar la capacitat del riu Congost a l'altura del nucli urbà de Figaró, que va quedar limitada als anys vuitanta amb la construcció de la variant de la C-17 a tocar –o directament a sobre– del riu. Es va ensorrar la llera uns metres i això va artificialitzar encara més l'entorn fluvial. El curs de l'aigua va quedar molt més ample del que era fins aquell moment. També es va reduir el poc espai que quedava per al desenvolupament de la vegetació pròpia de ribera.

RAMON FERRANDIS

Primera aplicació de tècniques de bioenginyeria al tram de la Garriga

La Garriga

La primera obra de bioenginyeria als rius de la conca del Besòs es va executar l'any 2009 al riu Congost a la Garriga. Es va construir una escullera verda amb troncs, terra i vegetació que permet subjectar un tram del camí per a bicicletes i vianants que hi ha al marge dret del riu, prop de la depuradora. En aquest punt del Congost (a la foto la situació actual), també es van desmuntar trams d'escullera i es van recuperar terrasses fluvials que donaven un aspecte més natural al riu.

RAMON FERRANDIS

Aiguafreda, una obra de canalització a mig fer

Aiguafreda

L'Agència Catalana de l'Aigua va deixar a mig fer la canalització del riu Congost al sud del nucli urbà d'Aiguafreda. L'Ajuntament reclama que s'acabi aquesta obra, que va lligada a la construcció d'un nou carrer paral·lel al riu que preveu el nou pla general del municipi. A banda, al límit amb Centelles (Osona) es demana que es retirin uns abocaments de terres que es van fer per la urbanització d'un polígon que va quedar a mitges.

RAMON FERRANDIS

La plataforma del TAV construïda sobre la llera del riu Besòs

Mollet del Vallès

Un altre espai on s'ha ocupat part de la llera d'un riu de la conca del Besòs ha estat en tot l'entorn sud de la comarca amb la construcció de la línia del tren d'alta velocitat. La infraestructura s'ha fet al marge dret del riu des del sud de Montmeló fins a la Llagosta travessant tot Mollet. Els ajuntaments de Sant Fost i Martorelles van denunciar aquesta construcció, que consideren que augmenta el risc d'inundació dels polígons situats al marge esquerre del riu.